

منابع تاریخ معاصر ایران : ۲

سقوط ۱۹۰۶

جان گروگانها و منافع ملی

ژ. برژینسکی

ترجمه

دکتر منوچهر یزدان یار

انتشارات کاوش

ژ - برژنیسکی

سقوط شاه. جان گروگانها و منافع ملی

ترجمه: منوچهر یزدان یار

تیراژ: ۱۰۰۰۰

خرداد ۶۲

حروفچینی آی بی ام: گروه مشیری (۳۱۶۰۴۰)

چاپخانه: بهارستان

فهرست

هفت	نامه مترجم
یازده	نگاهی به قدرت و اصول
۱	۱- سقوط شاه
۹	بحران اوج می‌گیرد
۲۹	از هم پاشیدگی
۴۸	اضحلال
۶۵	پایان بازی
۷۳	۲- جان گروگانها و منافع ملی
۷۸	میهمان ناخوانده
۸۶	شکیبائی و فشار
۱۰۳	ماموریت نجات
۱۲۵	خویشتن داری

بیست و پنجم آوریل ۱۹۸۳

پنجم اردیبهشت ماه ۱۳۶۲

بنام خداوند بخشندهٔ مهربان

انتشارات محترم کاوش

نویسنده: این نامه یک ایرانی دور از میهن است که سالها در دانشگاههای اروپا به تحقیق و تدریس تاریخ ایران اشتغال داشته است. معذا، به رغم دوری و غربت، هرگز از یاد وطن و ملت شریف و مبارز و انقلابی ایران غافل نبوده و پیوسته کوشیده است ارتباط معنوی خود را با میهن و حوادث و وقایع آن حفظ کند. چندی قبل یکی از دوستان، چند جلد کتاب تازه که در ایران چاپ شده بود، برایم به ارمغان آورد. یکی از این کتابهایی که توسط بنگاه شما در سری منابع تاریخ معاصر ایران چاپ شده است، مرا بر آن داشت تا ترجمهٔ بخشی از کتابی را که در همین مقوله می‌گنجد، برایتان بفرستم.

شک نیست که انقلاب اسلامی ایران یکی از بزرگترین رویدادهای تاریخی کشور ما و از مهمترین انقلابات موفق تاریخ بوده است. من قصد تجزیه و تحلیل و یا بررسی علل و موحیات این انقلاب را ندارم، زیرا چنین کاری مستلزم پژوهشهای دقیق

و طولانی و همه جانبه و دسترسی به مآخذ و اسناد و مدارک بی‌شمار است که از عهده یک یا چند تن ساخته نیست، فقط می‌توانم بگویم که بعد از سقوط نظام شاهنشاهی ساسانی و اسلامی شدن ایران، هیچ واقعه و پدیده و رویداد تاریخی دیگر، چنین تاثیر عظیم و غیر قابل انکاری بر سرنوشت این ملت نداشته است، بنابراین بر اهل تحقیق لازم بلکه واجب است کلیه مطالب و مدارک و اسناد و نوشته‌هایی را که به نحوی از انحاء به این انقلاب مربوط می‌شوند، جمع‌آوری و نگهداری و تدریجاً با نهایت دقت و امانت بررسی و تجزیه و تحلیل کنند تا همه گوشه‌ها و زوایای آن روشن و پرنسل‌های آینده معلوم و موجب آگاهی و عبرت شود.

هرچند از پیروزی انقلاب اسلامی ایران فقط مدتی کوتاه می‌گذرد، مقالات و جزوات و کتابهای پر شمار درباره آن در خارج از کشور نوشته شده که خود حاکی از وسعت و شدت تاثیر این پدیده شگفت‌انگیز بر اوضاع جهانی است و شاید بجزایر بتوان گفت در مدتی چنین کوتاه، راجع به هیچ انقلابی اینهمه گفته و نوشته نشده است.

تنها در امریکا بیش از یکصد و پنجاه کتاب تماماً "و یا بعضاً" در خصوص انقلاب ایران نوشته شده که برخی از آنها به قلم دست‌اندرکاران درجه اول و اولیاء امور این کشور، از جمله کارتر، هامیلتون جردن، ویلیام سالیوان و ژبیگنیف برژینسکی است. سایروس ونس، وزیر خارجه دولت کارتر نیز کتابی در این باره نوشته که بزودی منتشر خواهد شد.

برژینسکی (نام صحیح وی برژه ژینسکی Brzezinski است اما نویسنده این سطور نیز طبق تلفظ متداول فارسی، این کلمه را برژینسکی می‌نویسد) دستیار امنیت ملی کارتر و از مؤثرترین مهره‌های دولت وی بود. او از کسانی است که به اصطلاح سیاسی از جمله "عقابها" محسوب می‌شود و در سیاست خارجی طرفدار

اعمال زور و شدت عمل است. این آمریکایی لهستانی تبار، به حکم شغل خود از جزئیات مربوط به موضع و رفتار آمریکا در قبال شاه و انقلاب اسلامی ایران آگاهی داشته و لاجرم اطلاعات او برای اهل تحقیق سودمند است.

خاطرات برژینسکی طی چهار سال خدمت در کاخ سفید، در کتابی به نام "قدرت و اصول" در ۵۸۷ صفحه شامل پیشگفتار، دیباچه و پانزده فصل، در سه بخش نوشته و اخیراً در آمریکا منتشر شده است. از این فصول، دو فصل (دهم و سیزدهم، تحت عناوین "سقوط شاه" و "جانها و منافع ملی") به ایران اختصاص دارد. امتیاز کتاب برژینسکی بر نوشته‌های دیگر حاکمان پیشین کاخ سفید، صراحت و بی‌پردگی نسی آن است. از اینرو با خواندن این کتاب بهتر می‌توان به کنه اندیشه‌ها و سیاست‌های حکام ایالات متحده در قبال کشورهای دیگر، از جمله ایران، پی برد. کور دلی و حقیقت‌گریزی سردمداران ابرقدرتی که مدعی رهبری جهان آزاد است، حقیقتاً حیرت‌آور است. مثلاً در حالی که سبهد رحیمی فرماندار نظامی تهران دستگیر و زندانی شده، برژینسکی هنوز در فکر کودتاست و هنگامی که ارتش به مردم پیوسته و انقلاب قطعاً به پیروزی رسیده، نیوسام معتقد است که باید دولت موقت را تهدید کرد با آمریکا همکاری کند والا از اهرم ارتش بر ضد رژیم انقلابی استفاده خواهد شد.

برژینسکی در فصول مربوط به ایران بهیچوجه طرفداری خود از شاه و دشمنی با جمهوری اسلامی ایران را پنهان نمی‌کند، معذالک، از آنجا که هر چیز را می‌توان به ضدش شناخت، و علم بر شیوه‌های اهریمنان و شیاطین، مبارزه با آنها را آسانتر می‌کند، ملت ایران با اطلاع بر طرز تفکر و روشهای دشمنان خود، بهتر خواهد توانست تا پیروزی قطعی و نهائی به نبرد با آنها ادامه دهد. بهمین دلیل بر آن شدم که این کتاب را به فارسی ترجمه

کنم و در اختیار هموطنان دلیر و قهرمان خود قرار دهم: اما از آنجا که ترجمه و چاپ تمامی مطالب کتاب مدتی به طول می‌انجامد در وهله نخست، بر آن شدم که فصول مربوط به ایران راجداگانه به چاپ برسانم و چون انتشارات کاوش به چاپ منابع تاریخ معاصر ایران همت گماشته است، لهذا ترجمه این فصول را توسط دوست ارجمندی که قبلاً از ایشان یاد شد، تقدیم می‌کنم تا چنانچه مناسب تشخیص دهید، به انتشار آن مبادرت ورزید. نکته دیگری که ذکر آن را لازم می‌دانم، این است که قسمت اعظم این کتاب ترجمه شده است که متعاقباً برای چاپ و انتشار آن، با شما، در صورت تمایل، تماس خواهم گرفت. امیدوار است این خدمت ناچیز مورد توجه هم میهنان ارجمند و خوانندگان محترم قرار گیرد.

در پایان بی‌مناسبت نمی‌دانم اشاره کنم که به عقیده من، بزرگترین نتیجه‌ای که از این کتاب و نوشته‌های مشابه و در مقیاس گسترده‌تر، از تاریخ می‌توان گرفت این است که تنها راه خوشبختی و پیشرفت ملتها و دوام دولتها، وحدت و استقلال و آزادی واقعی و اتکاء به همت خویش و عدم مداخله در امور دیگران است و سرنوشت بر زمامدار و حاکمی که متکی بر قدرتهای خارجی باشد و هر قدرت خارجی که بخواهد سرنوشت ملتهای دیگر را رقم زند، جز نکبت و ادبار و پشیمانی و خسران چیزی نخواهد بود.

فاعبتروا یا اولو الابصار.

دکتر منوچهر یزدان یار

لیدن - هلند

نگاهی به «قدرت و اصول» به قلم برژینسکی

هفته نامه آمریکائی تایم در شماره مورخ دوم ماه مه ۱۹۸۳، صفحه معرفی کتابهای تازه را به کتاب قدرت و اصول، نوشته ژینگیف برژینسکی مشاور امنیت ملی کارتر در دوره چهارساله ۱۹۸۱ - ۱۹۷۷ اختصاص داده است. استراب تالبوت، منتقد کتاب، می نویسد که مفاد اثر برژینسکی، به سبب کاستن از قدر و منزلت همکاران وی، در کوکتل پارتی های واشینگتن خشم فراوانی برانگیخته است. برژینسکی با وجود همه هوشمندی های روشنفکرانه اش نقایصی نیز دارد و به نظر نمی رسد تشخیص دهد که بیباکی او، زمانی که متوجه دیگران می شود، عناد و بدخواهی و هنگامی که به جانب خودش برمی گردد. خودپرستی بی شرمانه می نماید.

تالبوت می افزاید: "معدالک، کتاب برژینسکی برای تاریخ نویسان، راجع به دوران کارتر منبعی بسیار غنی تر از روایات

منتشر شده پیشین توسط هامیلتون جردن و خود کارتر است."

قدرت و اصول هم، مانند اغلب خاطرات سیاسی، عمدتاً "کوششی برای تبرئه" و توجیه نویسنده آن است. برژینسکی سخت می‌کوشد تاریخ نویسان آینده را در داوری‌هایشان (به مسیر دلخواه خود) هدایت کند.

او با مراجعات مکرر و مفصل به دفتر خاطرات روزانه‌اش، در صدد اثبات برخی ادعاها و تکذیب بعضی اتهامات است. اما در هر دو مورد، نتیجه غالباً "خلاف انتظار اوست."

برژینسکی معتقد است که روزنامه‌نگاران درباره جدی بودن اختلافات درونی دولت کارتر خاصه بین ونس و خود وی مبالغه کرده‌اند، اما این کتاب در حقیقت روشن می‌کند که مطبوعات وسعت و اهمیت این اختلافات را دستکم گرفته بوده‌اند: "تقریباً" هر موضوعی باعث نزاع و هر نزاع منجر به یک آشتی نیم بند می‌شد."

حتی ضمن تحلیل اشتباهات سیاسی، برژینسکی به تندی دیگران را مقصر می‌شمارد اما نمی‌گوید که خود او به چه نحو می‌توانسته بهتر عمل کند.

مشاور کارتر می‌گوید که در سیاست خارجی، دولت می‌دانست چه می‌خواهد و چه می‌کند: "مصرف، پیشبرد ارزشهای آمریکایی از قبیل حقوق بشر و در عین حال نمایش قدرت آمریکا بود." برژینسکی این هدف را در عبارت آشتی دادن قدرت با اصول جمع می‌آورد.

یکی دیگر از اهدافی که وی در پی رسیدن به آن است، اما فقط به سست کردنش توفیق می‌یابد، اعاده نیکنامی کارتر است، که یکی از معدود افرادی است که برژینسکی درباره آنان با دست و دلبازی قضاوت می‌کند. اما احساسی که ایجاد می‌شود این است که کارتر به عنوان مقام عالی اجرائی، به گونه‌ای مایوس‌کننده،

نگران جزئیات بی‌اهمیت و سطحی سیاست خارجی و فوق‌العاده
شیفتهٔ فکر بلند برژینسکی بوده است